

УДК 81.255.4

MIĘDZYKULTUROWA KOMUNIKACJA W PRÓBACH TŁUMACZENIOWYCH EMIGRACYJNEJ POETKI UKRAIŃSKIEJ ŻENI WASYLKIWSKIEJ

Karabowicz Tadeusz
kandydat nauk filologicznych,
Kojarzy Institution filologię ukraińską
Uniwersytet Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie

W artykule analizuje historię i problemy przekładu emiuratsiynoi poeta członkiem Eugene Vasilkovskoy grupy New York, w kontekście komunikacji międzykulturowej w literaturze francuskiej i hiszpańskiej. Przykłady powszechnie nieznanych dzieł poetki, który w latach 60-ych XX w., w tłumaczeniu i spopularyzowana w ukraińskich czytelników ulubionych artystów i przestrzeń doluchala literatury ukraińskiej w strategii uchodźstwie własnej wizji literatury obcej.

Słowa kluczowe: Gene Vasylykivskaya, Nowa grupa Yorkskaya przelicza literaturę, emigracja.

У статті проаналізовано історію та проблематику перекладів еміграційної поетеси Жени Васильківської, члена Нью-Йоркської групи, в контексті міжкультурної комунікації з французькою та іспанською літературами. Наводяться приклади назгал невідомої творчості поетеси, яка у 60-х рр. XX ст., перекладала та популяризувала улюблених в українському читацькому просторі митців та долучала їх до української літератури в еміграції стратегією власного бачення зарубіжних літератур.

Ключові слова: Женья Васильківська, Нью-Йоркська група, переклад, література, еміграція.

Karabowicz T. INTERCULTURAL COMMUNICATION IN TRANSLATION ATTEMPTS MADE BY ÉMIGRÉ POETESS ZHENIA VASYLKIVSKA

The article focuses on the analysis of history and topics of translations made by émigré poetess Zhenia Vasylykivska, a member of the New York Group, in the light of intercultural communication in the French and Spanish literatures. The article provides some examples from the poetess' works previously unknown to the readership. In the 1960s the poetess translated and disseminated widely her favourite literary works in the Ukrainian readers' environment; she introduced them to the Ukrainian exile literature suggesting her own vision of foreign literatures.

Key words: Zhenia Vasylykivska, the New York Group, translation, literature, exile.

Postawienie problemu naukowego i jego znaczenie. Artykuł dotyczy międzykulturowej komunikacji w próbach tłumaczeniowych emigracyjnej poetki ukraińskiej Żeni Wasylkiwskiej oraz wpływu twórczości przekładowej poetki na strukturę i znaczenie dzieła literackiego całej „Grupy Nowojorskiej”. Wpływ ten rozpatrywany jest jako wartość nominalna, czyli jako łączna wartość narracji literackiej dokonanej poprzez przekłady samej poetki, wobec dzieła translatorskiego „Grupy Nowojorskiej”, rozumiana jako promieniowanie upodobań literackich ukraińskiej poetki na innych. Dzieło translatorskie Żeni Wasylkiwskiej nie pozostawało obojętne wobec innych członków „Grupy Nowojorskiej”. Jej przekłady inspirowały twórczość przekładową Bohdana Bojczuka, Patrycji Kyłyny, Bohdana Rubczaka, Jurija Tarnawskiego, Wiry Wowk. Poetka pozostawiła więc swoimi tłumaczeniami trwały ślad w twórczości translatorskiej emigrantów ukraińskich.

Analiza badań niniejszego problemu.

W świetle badań literaturoznawczych międzykulturowa komunikacja w próbach tłumaczeniowych emigracyjnej poetki ukraińskiej Żeni Wasylkiwskiej oraz jej wpływu na twórczość

przekładową całej „Grupy Nowojorskiej” zajmuje ważne miejsce. Jednakże na niniejszy temat istnieje niewielka literatura badawcza. Różne są poglądy literaturoznawców i historyków literatury na temat miejsca dzieła translatorskiego Żeni Wasylkiwskiej pochodzącej z Wołynia, lecz od wczesnych lat młodości związanej z emigracją i wygnaniem. Uważa się, że „Wielka siódemka”: Emma Andijewska, Bohdan Bojczuk, Patrycja Kyłyna, Bohdan Tymisz Rubczak, Jurij Tarnawski, Wira Wowk oraz Żenia Wasylkiwska w sposób nominalny reinterpretowali dla siebie dzieło translatorskie. Mówiąc prościej, intertekstualna reinterpretacja tłumaczeń, odbywała się poprzez smaki literackie i własne upodobania.

Pozycję patrzenia na „Grupę Nowojorską” w kontekście tłumaczeń Żeni Wasylkiwskiej podaje się w niniejszym artykule na podstawie wybranej literatury badawczej. Są to badania naukowe O. Astafjewa [11], M. Żułyńskiego [6], M. Rewakowycz [10; 12], T. Karabowicza [16]. D. Markusia [9], W. Prosałowej [14]. Należy zwrócić uwagę na poglądy literackie i przemyślenia samych członków grupy B. Bojczuka [2, s. 7], W. Wowk [4], B. Rubczaka [7], oraz na dawne próby badawcze ukraińskiej emigracji W. Barki

[1], W. Derżawyna [5], I. Kosteckiego [8] a także polskiego poety emigracyjnego J. Łobodowskiego [15]. Warto dodać, że Ołeksandr Astafjew postrzegając perspektywę reinterpretacji dzieła translatorskiego Żeni Wasylkiwskiej poprzez podobieństwa artefaktów literackich z tłumaczeniami dokonanymi przez całą „Grupę Nowojorską”. Uczony dał temu wyraz w w swoich opracowaniach naukowych oraz w antologii „Poeci Grupy Nowojorskiej” (Charków 2003, drugie wydanie: 2009) [11, s. 37].

Cel artykułu. Zakreślić naukową wartość międzykulturowej komunikacji w próbach tłumaczeniowych emigracyjnej poetki ukraińskiej Żeni Wasylkiwskiej oraz ukazać wpływ tłumaczeń poetki na strukturę i znaczenie dzieła literackiego „Grupy Nowojorskiej”. Wyznaczyć nominalną obecność dzieła translatorskiego wołyńskiej poetki, w życiu kulturalnym emigracji ukraińskiej oraz w samej grupie. Zwrócić uwagę literaturoznawstwa ukraińskiego na tłumaczenia poetki oraz włączenia jej dorobku translatorskiego do wiedzy naukowej i encyklopedycznej, w tym do nośników elektronicznych, takich jak Wikipedia.

Referowanie głównego materiału i uzasadnienie zdobytych wyników badań. Żena Wasylkiwska – Eugenia Osgood, to ukraińska poetka emigracyjna, tłumaczka literatury, członek emigracyjnego ugrupowania literackiego w USA „Grupy Nowojorskiej”, wnuczka wybitnego malarza ukraińskiego Serhija Wasylkiwskiego (1854–1917). Poetka urodziła się 6 stycznia 1929 roku w Kowlu na Wołyniu. W 1944 roku wyjechała do Linz w Austrii gdzie ukończyła szkołę średnią. W 1951 roku emigrowała do USA, gdzie w Nowego Jorku ukończyła studia filologiczne na Uniwersytecie Columbia. Obroniła pracę doktorską o twórczości poety francuskiego Saint-John Perse’a. Pracowała jako polityczny konsultant rządu amerykańskiego do spraw Europy Wschodniej. Własne utwory poetyckie publikowała głównie w „Nowych Poezjach” (Nowy Jork, 1959-1962) [3, s. 12–18.]. Pozostaje autorką jedyne go tomiku wierszy «Короткі віддалі» („Kortki widdali” Nowy Jork, 1959) oraz tłumaczenia „Antygony” (1962, Monachium) Jeana Anouilh. Zajmowała się także tłumaczeniami poezji francuskiej i hiszpańskiej na język ukraiński. Żenia Wasylkiwska interesowała się twórczością francuskich poetów i pisarzy surrealistów oraz absurdystów XX wieku. Główne tłumaczyła utwory poety Jacquesa Préverta, twórcy dialogów filmowych i scenarzysty, utwory poety hiszpańskiego Federico Garcíi Lorci, poety Saint-John Perse’a oraz

chilijskiej poetki Gabrieli Mistral. Zajmowała się krytyką literacką, uczestniczyła w wielu projektach poetyckich „Grupy Nowojorskiej” oraz drukowała się we wszystkich jej antologiach.

Przebogaty świat poetycki Żeni Wasylkiwskiej zamyka się w skromnym dorobku literackim. Stanowi go jedyny tomik wierszy w którym poetka nawiązuje w treści do przyrody wołyńskiej i przypomina o krajobrazach utraconego dzieciństwa. Utwory tomiku poprzez mityczne opisy przyrody, najczęściej zagłębiają się w przeżycia osobiste. Dyskurs poetycki Żeni Wasylkiwskiej opiera się na metafizycznym opisie zjawisk otaczającego ją świata oraz na osobistych rytmach serca. Przypomina bardziej wspomnienie zapamiętanych motywów z przeszłości i krajobrazów z dzieciństwa, niż rozdarcie wewnętrzne związane emigracją i utratą najważniejszego miejsca na ziemi – ojczyzny, czy miejsca urodzenia [11, s. 5–37].

Z „Grupy Nowojorskiej” w najbliższym kontakcie z Żenią Wasylkiwską pozostawał poeta Bohdan Bojczuk. Jako lider grupy, poeta próbował na każdym etapie jej istnienia wydobyć z archiwum poetki utwory, które nie zostały przez nią włączone do tomiku «Короткі Віддалі» („Kortki widdali”) i umieszczać je w roczniku literackim „Nowe Poezje”. W swoich wspomnieniach «Спомини в біографії» („Spomyny w biografii”, Kijów 2003) Bohdan Bojczuk podkreślał, że obok utworów w których poetka koncentrowała się na opisach przyrody, są w jej dorobku literackim wiersze osobiste z elementami poezji alegorycznej, irrealnej oraz religijnej. Cechuje je zwarty monolog wewnętrzny przypominający muzyczne synkopy i modlitwę serca o tradycyjnej prawosławnej strukturze, gdzie zawieszenie Bogu oraz pokora wewnętrzna pozostają ich główną osią [2, s. 137].

W podobny sposób mówił o twórczości poetki Jurij Tarnawski. Przywoływał z jej osobistej twórczości antonimiczne porównania i symbole. Pisząc o jej poezji i udziale w obrzędzie literackim ukraińskiej emigracji oraz „Grupy Nowojorskiej”, Jurij Tarnawski przywołuje bardzo wyraźny w treści wiersz «Північ» („Północ”).

„Ryby – to tylko ustami / chłód zamarzłych, polarnych płatków. / W igloo, gdzie grona maliny – zwidy, / rośnie duża mroźny śpiew zórz”.

Tematycznie i formalnie liryka Żeni Wasylkiwskiej, pozostaje bliska do motywów wygania, które uobecniły się twórczości „Grupy Nowojorskiej” w pierwszej połowie lat sześćdziesiątych. Poetka odwoływała się do znajomego wołyńskiego pejzażu z jej dzieciństwa. Porządkowała świat wewnętrzny oraz nadawała mu przestrzeni

symbolicznej. W jej utworach urealniło się doświadczenia życiowe oraz biografia duchowa. Poetka wypowiadała się prosto i naturalnie, czerpiąc z leksyki przeszłości, tylko jej znane symbole. Są to najczęściej symbole domu, jego zręby, praca, życie codzienne, „sąsiedzi”, „czarne krosna”, części zaprzęgu wołyńskiego „duha”. Wrażliwość poetki opierała się więc na opisie drobnych detali, bowiem one ukonkretniały jej wspomnienia i były azymutem serca [13, s. 17–40.].

Czytelny pozostaje także utwór poetki „Bat’kiwszczyna” („Ojczyzna”), składający się z siedmiu części, w którym Żenia Wasylkiwska zawarła wykładnię swojego widzenia świata i rozterek życiowych. Ziemia rodzinna żyje nieustannym pulsem pamięci i powraca w poetyckich obrazach jako symbol tęsknoty. Poetka opiewa znajome z dzieciństwa ścieżki, swojskie łąny zbóż, bliskie sercu lasy i łąki. To tutaj u progu życia autorki, na Wołyniu – rzeka Turja, toczy swoje wody rozświetlona wiosennym słońcem, a nad głową poetki lecą kluczami stada dzikich żurawi. W mitycznym opisie progów dzieciństwa pobrzmiewa wydziedziczenie, bowiem trwałość losów człowieka jest krucha i przypomina podmychy wiatru. Lęk przed pustką istnienia to szersze zjawisko w twórczości Żeni Wasylkiwskiej. Jawi się na stronicach jej poezji, tak w znaczeniu realnym, jak metafizycznym. Być może dlatego, nie znajdując słów do dalszych opisów „swojego wyimaginowanego świata” po wydaniu tomiku „Korotki widdali” poetka zamilkła. Konsekwentnie odeszła od pisania wierszy, chociaż w kontaktach z przyjaciółmi, członkami „Grupy Nowojorskiej” nadal pozostała poetką. We własnej twórczości upatrując elementy związane z utratą ojczyzny, z wygnaniem – czy z zatraceniem. Jej obraz literacki, jak pisał Bohdan Bojczuk, odznaczał się widzeniem dziecka, które patrzy zdziwionymi oczyma i widzi świat baśniowy, opisując przyrodę, widzi ją w nastrojowej formie, bo inaczej tego zdefiniować nie umie i nie potrafi [13, s. 17–40; 11, s. 5–37].

Opierając się na doświadczeniu „Grupy Nowojorskiej” Żenia Wasylkiwska, potrafiła zachować własną topografię duszy, nawet tam, gdzie wydawałoby się, że jej członkowie mają wspólne zapamiętania. Twórczość poetki na tle niedoli emigracyjnej, w zestawieniu z innymi, jest odmienna także w sensie formalnym. To ważny wyróżnik wśród poetów „Grupy Nowojorskiej”, bowiem jej prywatna Arkadia – chociaż utracona, trwa we wspomnieniu na zawsze [11, s. 5–37].

Żenia Wasylkiwska jako tłumaczka, najwięcej czasu poświęciła twórczości poety fran-

cuskiego Saint-John Perse’a. Napisała bowiem o nim pracę doktorską, prowadziła także rozliczne badania naukowo-literackie nad jego twórczością. Saint-John Perse, (prawdziwe nazwisko Marie-René-Alexis Léger), urodził się 31 maja 1887 roku w Pointe-à-Pitre, zmarł 20 września 1975 w Gienès. Był poetą francuskim i dyplomatą. Jako laureat Nagrody Nobla w dziedzinie literatury za rok 1960, znany jest ze swojej wypowiedzi o poezji wygłoszonej podczas uroczystości wręczenia nagrody Nobla, w Sztokholmie w 1960 roku: „Poezja, związana swym własnym przeznaczeniem, uznaje się za równą życiu, które nie musi się tłumaczyć, ani usprawiedliwiać ze swojego istnienia. Ciemność, którą się jej zarzuca, nie wynika z jej własnej natury – jest nią bowiem niesienie światła – lecz z samej nocy, którą bada i winna badać: z nocy duszy i mroków tajemnicy, w której nurza się człowiek”. To przesłanie poety, badaczka jego twórczości – Żenia Wasylkiwska, widziała w jego wczesnych utworach o filozoficznym przesłaniu w „Obrazkach Robinsona Kruzoa” (1909), poematach „Eloges” (1911), oraz w „Anabazie” (1924), „Chwale Królów” (1924) oraz późniejszych w „Wygnanii” (Wygnanie, Deszcze, Śniegi, Poemat dla Cudzoziemki, 1941), i w powstałych cztery lata później „Wichrach”. Wreszcie, już po wojnie w poematach „Amers” i „Kronika”. Fascynację poetki twórczością Saint-John Perse’a, było jednocześnie przyswojeniem wiedzy o twórczości tego francuskiego poety literaturze ukraińskiej. Po udanych próbach przekładowych Żeni Wasylkiwskiej, utwory poety francuskiego tłumaczyli Wołodimir Briungger – charkowski literaturoznawca, krytyk literacki, eseista i tłumacz, urodzony w Charkowie w 1932 roku. Następnie Anatolij Moskałenko (1934–1999), który przetłumaczył poemat „Anabazę”. Tłumaczeniami Saint-John Perse’a parał się także emigracyjny pisarz ukraiński Ostap Tarnawski (1917–1992). W 2006 roku ukazały się tłumaczenia Ostapa Tarnawskiego «Поетичні переклади» w których został zawarty poemat epiczny „Anabaza” („Anabase”, tłumaczenie ukraińskie Ostapa Tarnawskiego «Анабазис»). Najwięcej utworów Saint-John Perse’a przetłumaczył Anatolij Moskałenko – w sumie około jedenastu. Należy nadmienić, że Polsce pierwsze obszerniejsze wydanie, zawierające w całości poemat „Anabaza”, oraz niewielkie fragmenty poematów „Eloges”, „Wygnanie”, „Wichry”, „Deszcze”, oraz „Amers” w przekładzie Zbigniewa Bieńkowskiego ukazało się w wydawnictwie Państwowego Instytutu Wydawniczego w 1980 roku. Z tej spuścizny translatorskiej

wyłania się obraz poety francuskiego o jasnych rysach twórczych – takich, jak je widziała niezłomna badaczka jego spuścizny literackiej i poetka Żenia Wasylkiwska [16, s. 154–168].

Innym poetą francuskim, któremu Żenia Wasylkiwska poświęciła wiele uwagi translatorskiej był Jean Anouilh – dramaturg i reżyser teatralny oraz autor dialogów filmowych. Jean-Marie-Lucien-Pierre Anouilh urodził się 23 czerwca 1910 w Bordeaux, zmarł 3 października 1987 w Lozannie. Swoją twórczością wywarł znaczny wpływ na widzenie teatru i dekoracji sceny teatralnej, europejskiego teatru w XX wieku. W utworach scenicznych Anouilh podejmował problematykę moralną dotyczącą współczesności, choć niejednokrotnie posługiwał się sztafażem mitów antycznych [16, s. 154–168].

W centrum zainteresowań Żeni Wasylkiwskiej pozostawał w latach sześćdziesiątych utwór sceniczny Jeana Anouilh „Antygona”, („Antigone”, tłumaczenie tytułu dzieła przez Żenę Wasylkiwską jako «Антигона»). Do własnego tłumaczenia poetka dodała także wstęp. To dzieło tłumaczeniowe ukazało się w Monachium w 1962 roku i liczyło 64 strony. Jean Anouilh napisał „Antygonę” w 1943 roku w czasie wojny, stąd problemy moralne epoki przesłania sytuacja okupacyjna we Francji. Dlatego zastosowany w „Antygonie” przez pisarza sztafaż, jako swoisty ozdobnik literacki, czy zabieg formalny, nadawał pobocznym wątkom w utworze ważne miejsce i ożywił kompozycję dzieła artystycznego, nie odciągając jednak uwagi odbiorcy od głównej treści dzieła. Sztafaż nie nawiązywał bezpośrednio do głównego motywu dzieła, a jedynie uatrakcyjniał tło, które mogłoby się wydać puste, monotonne lub zbyt nudne. Sztafaż zastosowany przez Jeana Anouilh w „Antygonie”, zastępował tło utworu czymś ciekawszym, spełniając jednak nadal podstawowe funkcje tła, tak więc użycie sztafażu odbywało się u pisarza jedynie w warstwie formalnej, a nie znaczeniowej. Tłumaczenie przez Żenię Wasylkiwską „Antygony” Jeana Anouilh, spotkało się z pozytywną krytyką oraz literackim odzewem tak „Nowojorskiej Grupy”, jak starszej ukraińskiej emigracji literackiej. Na tłumaczenie „Antygony” zwrócili uwagę Bohdan Bojczuk, Ostap Tarnawski, Bohdan Rubczak a także środowisko literackie „Suczasnosti”. Widzieli oni bowiem w niniejszym tłumaczeniu ważne przesłanie translatorskie, mówiące o tym, że największe dzieła literatury obcej XX wieku, powinny być przetłumaczone na język ukraiński. Tym bardziej, że poetka w wydaniu książkowym umieściła swój literaturoznawczy wstęp. Nakre-

śliła więc przejrzysty szkic o tłumaczonym dziele oraz o samej sylwetce twórczej Jeana Anouilh [16, s. 154–168].

Zainteresowania Żeni Wasylkiwskiej twórczością Jacquesa Préverta (1900–1977), francuskiego poety, powiązanego z surrealizmem i absurdyzmem było konsekwencją jej zainteresowań literaturą francuską XX wieku. Wiersze Jacquesa Préverta w literaturze ukraińskiej tłumaczyli oprócz Żeni Wasylkiwskiej poeta Wasyl Mysyk, antologia «Захід і Схід», (Kijów 1990), Mykoła Tereszczenko, Hałyna Hordasewycz, Oksana Jewenko, Wasyl Husti oraz Ołeksandr Astafiew. Na twórczość poety zwróciła uwagę również w latach sześćdziesiątych Mychajłyna Kociubyńska, jednakże projekt ten został poddany cenzurze. Dopiero w 1993 roku we współautorstwie Ołeha Żupańskiego ukazał się tomik Jacquesa Préverta, pod nazwą «Видовище: Поезії» (Kijów 1993). Była więc Żenia Wasylkiwska prekursorką popularyzacji twórczości francuskiego poety Jacquesa Préverta w literaturze ukraińskiej [16, s. 154–168].

Żenia Wasylkiwska tłumaczyła także utwory hiszpańskojęzycznych poetów Federico García Lorci, oraz Gabrieli Mistral (pełne hiszpańskie nazwisko poetki: Lucila de María del Perpetuo Socorro Godoy Alcazaga). Zainteresowanie twórczością Federico García Lorci (1898–1936) wynikało raczej z ogólnej mody i tendencji przybliżenia twórczości wcześniej zmarłego hiszpańskiego poety. W literaturze ukraińskiej, dla „Grupy Nowojorskiej” pozostawał on bowiem przykładem poety natchnionego. Natomiast tłumaczenie wierszy chilijskiej poetki, dyplomatki i działaczki oświatowej Gabrieli Mistral (7 kwietnia 1889 w Vicuña - 10 stycznia 1957 w Hempstead w stanie Nowy Jork), wynikało raczej z głębokiego zainteresowania Żeni Wasylkiwskiej twórczością tej oryginalnej poetki, pierwszej laureatki Nagrody Nobla w 1945 roku z literatury, pochodzącej z Ameryki Łacińskiej. W przypadku Gabrieli Mistral, poetka Żenia Wasylkiwska pozostaje prekursorką popularyzacji twórczości hiszpańskojęzycznej autorki w literaturze ukraińskiej. Tłumaczenia Żenii Wasylkiwskiej, ze względu na emigracyjne losy autorki, nie weszły do kanonu ukraińskiej translatorskiej drugiej połowy XX wieku i pozostają na ogół nieznane. W 1984 roku w Kijowie ukazał się w wydawnictwie „Dnipro” tomik tłumaczeniowy Gabrieli Mistral „Poezje” («Поезії») w opracowaniu Mychajła Łytwyncia, jednakże nie znalazły się w nim tłumaczenia poetki, ze względu na ówczesną cenzurę. Inni tłumacze poezji Gabrieli Mistral w tym tomiku to: Wasyl

Moruha, Wołodymyr Charytonow, Hryhorij Łatnyk, Hryćko Czubaj, Dmytro Pawłyczko, Mychajło Łytwyneć, Mychajło Moskałenko, Ołeh Pokalczuk, Ołena Kryształska, Serhij Borszczewski i Jurij Pokalczuk [16, s. 154–168].

Rozproszona po ukraińskich emigracyjnych czasopismach literackich twórczość przekładowa Żeni Wasylkiwskiej, czeka w przyszłości na rzetelną naukową kwerendę i rozpoznanie. Na obecnym etapie badań nad twórczością poetki, jej dorobek translatorski czeka na wydanie w oddzielnej antologii. Nieznane pozostaje także prywatne archiwum autorki, stąd wartość jej dzieła przekładowego czeka na opracowania naukowe.

Wnioski. Międzykulturowa komunikacja w próbach tłumaczeniowych emigracyjnej poetki ukraińskiej Żeni Wasylkiwskiej wpływała na twórczość przekładową oraz na strukturę i znaczenie dzieła literackiego „Grupy Nowojorskiej”. Poprzez pracę translatorską poetki, odbywał się nominalny wzrost wartościowania i oceny wszystkich tłumaczeń podejmowanych przez członków grupy [16, s. 154–168.]. Z narracji translatorskiej Żeni Wasylkiwskiej korzystali bowiem nie tylko ukraińscy poeci skupieni w „Grupie Nowojorskiej”, ale także cała twórcza ukraińska emigracja lat sześćdziesiątych, a zwłaszcza pisarze OUP „Słowo”. W świetle badań literaturoznawczych dzieło translatorskie Żeni Wasylkiwskiej, pozostaje ważnym fundamentem nowatorskich przekładów wzbogacających literaturę ukraińską, podobnie jak tłumaczenia Bohdana Bojczuka, Wiry Wowk, Patrycji Kyłyny czy Jurija Tarnawskiego. Percepcja translatorska, była więc w przypadku Żeni Wasylkiwskiej inspirowana wzorcami z najwyższej półki oraz żywą strukturą lektur „Grupy Nowojorskiej”. Emigracja ukraińska w szczególności sposób odwoływała się do wzorców literackich w literaturach w których żyła oraz tworzyła, bowiem widziała w nich wartości ponadczasowe. W środowiskach emigracyjnych od samego początku pracy translatorskiej Żeni Wasylkiwskiej zwrócono uwagę na tłumaczenia poetki. Zaproponowano by tłumaczenia poetki miały wszechstronne i oryginalne zakotwiczenie na łamach emigracyjnej prasy literackiej. Publikowano więc tłumaczenia Żeni Wasylkiwskiej w wydawnictwach emigracyjnych, jako przykład dobrego smaku translatorskiego i rozeznania w realizowanym temacie literackim. W dyskursie „Grupy Nowojorskiej”, tłumaczenia poetki dobrze przyjmowali Emma Andijewska, Bohdan Bojczuk, Patrycja Kyłyna, Bohdan Rubczak, Jurij Tarnawski oraz Wira Wowk. W twórczości przekładowej „Grupy Nowojorskiej”, ze względu

na dużą wrażliwość literacką, dodano w sposób nominalny dzieło translatorskie Żeni Wasylkiwskiej, rozszerzając własne tłumaczenia o nowe elementy [13, s. 17–40].

Wydaje się, że temat międzykulturowej komunikacji w próbach tłumaczeniowych emigracyjnej poetki ukraińskiej Żeni Wasylkiwskiej, ze względu na aktualność i ważność, będzie w przyszłości badany i analizowany w literaturoznawstwie oraz w historii translatoryki ukraińskiej. Wiedza o tłumaczeniach Żeni Wasylkiwskiej z języka francuskiego oraz hiszpańskiego powinna znaleźć się w opracowaniach naukowych i encyklopedycznych, w tym także wirtualnych. Temat ten podejmą zapewne ośrodki uniwersyteckie oraz osoby zainteresowane niniejszym zagadnieniem.

LITERATURA:

1. Барка В. Уваги про поезію старовинну і сучасну. Жєня Васильківська / В. Барка // Свобода. – 1958. – 30 серпня.
2. Бойчук Б. Спомини в біографії / В. Бойчук. – К.: 2003. – 176 с.
3. Васильківська Ж. Вірші / Ж. Васильківська // «Нові Поезії». – 1959. – Nr 1. – С. 12–18.
4. Вовк В. Antologia lirica o Grupo de Nova York “Colméia” / В. Вовк. – Rio de Janeiro. 1993. – С. 7–8.
5. Державин В. Українська молода поезія на сьогодні // Фенікс. – 1959. – Т. 7. – № 9; Лєсич В. Три збірки поезій // Укр. літ. газета. – 1960. – № 9;
6. Жулинський М. «І в серце врізалось слово» // Бойчук Б. Третя осінь. – К. 1991. – С. 10–11.
7. «Координати». Antologia сучасної української поезії на заході [Текст] / упоряд. Бойчук Б., Рубчак Б. В 2.т – Т. 1. Нью-Йорк-Мюнхен : «Сучасність», 1962. – 372 с.
8. Костецький І. Жєня Васильківська. «Короткі віддалі...» // І. Костецький // Україна і світ. – 1963–65. – № 25–27.
9. Маркус Д. Васильківська-Осгуд Жєня (Євгенія) // Енциклопедія української діаспори / Гол. ред. В. Маркус, спів-ред. Д. Маркус. – Нью-Йорк – Чикаго, 2009. – Кн. 1. – С. 96.
10. «Півстоліття напівтиші». Antologia поезії Нью-Йоркської групи [Текст] / упоряд. М. Ревакович. – К. : Факт, 2005. – 373 с.
11. Поети «Нью-Йоркської групи» : antologia [Текст] / упоряд. О. Астаф'єв. – Х. : Ранок, 2003. – 288 с.
12. Ревакович М. Дещо про Нью-Йоркську групу / М. Ревакович // «Світо-вид». – 1996. – № 2(23). – С. 102–110.
13. Ревакович М. Кризь іншу призму (Про феномен і поезію Нью-Йоркської групи) // Півстоліття напівтиші: Antologia поезії Нью-Йоркської групи / упоряд. М. Ревакович. – К.: Факт, 2005. – С. 17–40.
14. Українська діаспора: літературні постаті, твори, біобіографічні відомості / Упорядк. В. Просалової. – Донецьк: Східний видавничий дім, 2012. – 516 с.
15. Łobodowski J. Młody las na obczyźnie / J. Łobodowski // Kultura. – 1960. – № 156.
16. Karabowicz T. “Grupa Nowojorska”. Drogi i rozdroża ukraińskiej literatury emigracyjnej po 1959 roku. – Lublin: Episteme, 2014. – 302 s.